

“We doen toch altijd onderzoek?” *De pedagogiekstudent als onderzoeker.*

Dr. Kitty Jurrius, Drs. Pim van Heijst, Jesse Gruiters

Samenvatting

Pedagogiekstudenten doen onderzoek. Wat dat betekent voor de opleidingen en de praktijk, daar gaat deze bijdrage over. We laten ons daarbij inspireren door een aantal kwaliteitsnormen die aan participatief jongerenonderzoek worden gesteld – een vorm van onderzoek die veel parallellen kent met het onderzoek in samenwerking met pedagogiekstudenten. We beschouwen onze ervaringen met onderzoek dat samen met studenten wordt gedaan en stellen een Deweyiaanse benadering voor. Dit leidt tot een aantal aanbevelingen op het gebied van het curriculum, verwachtingsmanagement en de oriëntatie van het praktijkonderzoek in samenwerking met de pedagogiekstudenten.

1. Verschillende doelen tegelijk

‘We doen toch altijd onderzoek?’ zegt een studente, als we met een groep pedagogiekstudenten aan de vooravond staan van hun afstudeeronderzoek. De studente legt uit dat ze bij het begeleiden van de kinderen, altijd in kaart moet brengen hoe de situatie is en moet onderzoeken hoe ze het kind het beste kan begeleiden en helpen. We gaan in gesprek over het onderzoek waarbij ze casuïstiek overstijgend naar haar werkplek zal gaan kijken: in een rol als mede-onderzoeker binnen een opdracht die aan de Hogeschool Utrecht/ het Lectoraat Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling is verstrekt.

Het praktijkgerichte onderzoek heeft in de afgelopen decennia een steeds prominentere plek gekregen in het HBO. Lectoraten doen onderzoek, docenten hebben onderzoek verwerkt in de curricula, studenten voeren onderzoeksopdrachten uit, schrijven afstudeeropdrachten en ontwikkelen zo een onderzoekende houding (Butter en Verhagen, 2014).

Ook pedagogiekstudenten op het HBO vervullen een rol als onderzoeker in het werkveld. Maar wat betekent dit nu eigenlijk precies? Hoe werkt het, wat kan er wel en wat kan er niet, wie spelen er een rol en hoe scheppen we een onderzoekscontext waarin verschillende betrokkenen tevreden worden van wat het onderzoek oplevert? Vanuit onze ervaringen in samenwerking met (pedagogiek-) studenten komen we in dit hoofdstuk tot een aantal aandachtspunten voor het opleiden van de onderzoekende HBO-pedagoog. Ook in andere sociaal agogische opleidingen spelen vraagstukken op het gebied van het afwegen van rollen als adviseur, begeleider en onderzoeker. Voor betrokkenen bij deze opleidingen zijn de overwegingen in deze bijdrage dus ook interessant.

In het proefschrift ‘Uit de spagaat, naar een kwaliteitsraamwerk voor participatief jongerenonderzoek’ (Jurrius, 2012) is een kwaliteitsraamwerk uitgewerkt voor onderzoek waarbij jongeren participeren als onderzoekers. Kwaliteit wordt hierin gezien als de verhouding van het gerealiseerde ten opzichte van de verwachtingen van de betrokkenen. Bij participatief jongerenonderzoek zijn een aantal uitgangspunten van belang. Ten eerst richt de onderzoeksmethode zich op democratische kennisontwikkeling: het gezamenlijk komen tot kennis. Ook richt de methode zich op groei. Enerzijds van de individuen die deelnemen aan

het onderzoek en anderzijds op groei (verbeteringen) van de omgeving en de praktijk. Tot slot speelt het participatief jongerenonderzoek zich af in een context waarin de jongeren die het onderzoek (mee-) uitvoeren ook zelf nog leren: er zijn educatieve doelen aan het onderzoek verbonden.

Bij participatief jongerenonderzoek staat het idee centraal dat onderzoekers, jongeren en anderen betrokken samenwerken in het onderzoek. Zij kunnen *daarbinnen* weer kiezen voor verschillende manieren van dataverzameling, zoals observeren, afnemen van vragenlijsten, interviewen, focusgroepen of andere methoden. Het onderzoek waarbij jongeren een rol spelen als onderzoekers, kent meerdere parallellen met het onderzoek waarin HBO-studenten pedagogiek een rol spelen: ook hierin zijn educatie, opvoeding en kennisvergaring in één werkwijze verankerd. Tevens zijn er, net als in participatief jongerenonderzoek, meerdere betrokkenen te onderscheiden, zoals de student, de onderzoeker, de docent, de opdrachtgever en de professionals in het veld. Al deze betrokkenen hebben verschillende verwachtingen van het onderzoek:

- Docenten hopen en verwachten leerervaringen voor studenten en willen studenten goed voorbereiden op het onderzoek.
- Studenten verwachten kennis over de situatie en hopen op leerervaringen en praktijkverbeteringen, ze willen daarnaast graag hun opleiding halen (studiepunten).
- Opdrachtgevers hopen op kennis die hen helpt de praktijk te verbeteren.
- Onderzoekers (bijvoorbeeld bij lectoraten) hopen de vraag van opdrachtgevers te kunnen beantwoorden en studenten daarbij hun ontwikkeltraject te kunnen laten doormaken.
- Professionals uit het werkveld hopen dat hun bijdrage helpt om de praktijk te verbeteren en willen een bijdrage leveren om de student te helpen met afstuderen.

Al deze doelen kunnen echter nog wel eens tot botsende belangen leiden. Voordat je het weet is er sprake van een onderzoeksspagaat: het onderzoek boet in aan kwaliteit omdat tegelijkertijd wordt gestreefd naar het gelijktijdig realiseren van kennis, educatie en verbeteringsdoelstellingen. In onze eigen onderzoek- en onderwijspraktijk hebben we ervaren dat de inzichten van de oude denker en pedagoog John Dewey verhelderend zijn om de verschillende doelen van onderzoek in een onderwijscontext te kunnen begrijpen (vergelijk Jurrius, 2012, p111).

2. De theoretische inzichten van John Dewey

Dewey was een groot Noord Amerikaanse filosoof met een grote invloed op de pedagogiek. Hij publiceerde tussen 1882 en 1953 een enorme hoeveelheid teksten en ideeën. Verschillende wetenschappers pleitten er eerder al voor om Deweys ideeën praktisch te vertalen naar toepassingen in de huidige samenleving (zie bijv. Biesta, 1992; Berding, 1999, 2011; Logister, 2004). In Deweys benadering van onderzoek zijn educatie-, invloed- en kennisdoelen niet tegenstrijdig, maar vullen ze elkaar juist aan. Een benadering van Participatief Jongeren Onderzoek (PJO) vanuit handelingstheoretisch perspectief betekent dat een andere invulling aan het begrip 'onderzoek' wordt gegeven. Dewey benadert onderzoek

namelijk niet vanuit een kennistheoretisch perspectief maar vanuit een handelingstheoretisch perspectief (pragmatisme). Hij gebruikt de term 'onderzoek' wel, maar reconstrueert de betekenis van het begrip, en komt tot de volgende definitie van onderzoek:

[Inquiry is] the controlled or directed transformation of an indeterminate situation into one that is so determinate in its constituent distinctions and relations as to convert the elements of the original situation in a unified whole. (Dewey, 1938:112).

De onderwijsfilosoof ziet onderzoek doen als een handeling: het onderzoek *zelf* is de handeling waarmee groei, kennis en verbetering worden gerealiseerd. Onderzoek is dan de handeling waarmee mensen een situatie oplossen die zij als problematisch ervaren.

Jurrius (2012) vertaalt in haar proefschrift Deweys opvattingen in kwaliteitsnormen voor het onderzoek, zoals:

- kiezen voor het onderzoek op basis van eenduidige en gecommuniceerde verwachtingen;
- begeleider van het onderzoek moet over de nodige capaciteiten beschikken;
- jonge medeonderzoekers worden om hun kwaliteiten gewaardeerd;
- verhoudingen verbeteren door het onderzoek;
- jonge medeonderzoekers verbeteren zich door hun deelname;
- het onderzoek leidt tot methodologische groei.

3. Hoe vertalen we dit naar de HBO-onderwijspraktijk?

In voorgaande paragraaf hebben we een benadering beschreven die ons inziens goed aansluit bij de praktijk van de pedagogische student (en docent en professional). Hoe kunnen we deze echter vertalen naar de onderwijspraktijk? In de volgende paragraaf gebruiken we de genoemde kwaliteitsnormen om onze ervaringen binnen het HBO onderwijs te beschrijven. Dit doen we aan de hand van voorbeelden die we hebben opgedaan met studenten pedagogiek die deelnamen aan de projecten van het lectoraat Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling van Hogeschool Utrecht.

3.1 Kiezen voor het onderzoek op basis van eenduidige en gecommuniceerde verwachtingen

In praktijk zien we dat verschillende betrokkenen soms ontevreden zijn over wat de onderzoekssamenwerking binnen de context van praktijkgericht onderzoek met en door studenten heeft opgeleverd:

- De opdrachtgever is niet blij met de kwaliteit van de resultaten die het onderzoek heeft opgeleverd. Er is veel tijd geïnvesteerd, maar uiteindelijk heeft de opdrachtgever niets meer van de student gehoord of geeft het opgeleverde onderzoek nauwelijks antwoord op de oorspronkelijke vraag.
- De student verwacht medewerking aan het onderzoek maar professionals werken niet of nauwelijks mee. Ze hebben geen tijd of willen geen tijd maken. Het ' bezig houden ' van studenten zien zij niet als hun taak.

- Opdrachtgever en student zijn blij met de uitkomsten en de aanpak, maar de opdracht voldoet niet aan de eisen van de opleiding.

Goed met elkaar communiceren over verwachtingen is bij onderzoek met HBO studenten van groot belang. Studenten dienen hierin te worden begeleid. Vragen als: “Wat mogen zij verwachten?”, “Wat verwachten opdrachtgevers van hen?” en “Hoe ga je als student op een nette manier om met externe contacten?” zijn aandachtspunten tijdens de start van een project. Het praktijkvoorbeeld in box 1 onderstreept dat het van belang is dat verschillende betrokkenen met elkaar blijven afstemmen.

[kader]

Box 1. Ervaring van een onderzoeker bij het lectoraat

Een student participeert in een onderzoek in opdracht van het lectoraat. Na enige tijd stuurt de student me een zeer ontdane e-mail dat haar begeleider haar onderzoeksmethode afkeurt omdat deze niet wetenschappelijk genoeg zou zijn. Enigszins verbaasd vraag ik haar een afspraak te maken met haar begeleider vanuit school en mij als opdrachtgevende onderzoeker. Tijdens het gesprek blijkt dat de ons gehanteerde terminologie andere associaties oproept bij de begeleider. Na een prettig gesprek wisselen we telefoonnummers uit. Dat bleek in een latere fase weer goed van pas te komen toen de student eindeloos over het afronden van haar opdracht deed. Via de telefoon werden we het eens om een lijn te trekken. Uiteindelijk lag er een mooi eindresultaat waar alle partijen trots op waren.

[einde kader]

3.2 Begeleider van het onderzoek moet over de nodige capaciteiten beschikken

Veel studenten krijgen in het curriculum een beperkte basis mee van onderzoeksmethoden. Ze grijpen daardoor veelal terug op onderzoeksmethoden als interviewen en vragenlijsten. Zij kunnen zich weinig bij andere methoden voorstellen en dat is soms jammer, omdat ze daarmee weinig mogelijkheden meer zien als de hun bekende methoden niet haalbaar lijken. We geven enkele voorbeelden:

- Hoewel pedagogiekstudenten zich nog wel iets voor kunnen stellen bij observeren (vanaf een afstand met een formulier) worden binnen de (afstudeer-)onderzoek vaak veel mogelijkheden tot observeren onbenut gelaten. Studenten die onderzoek doen naar leefgroepen of activiteiten van kinderen kunnen bijvoorbeeld vaker als onderzoeker een aantal dagen mee draaien op een groep en daar goede aantekeningen van maken (participatieve observatie).
- Studenten die ideeën van kinderen willen onderzoeken zouden vaker gebruik kunnen maken van spelvormen en opdrachten (tekeningen, foto's maken, een dagboek bijhouden) waarover zij dan met kinderen in gesprek gaan. Voor kinderen is het makkelijker om te vertellen over iets concreets. Het maken van collages is ook een manier om meningen en ideeën te verzamelen.

- In aanvulling op interviews in een kamer die een uur tijd vragen van geïnterviewden zouden studenten bijvoorbeeld methoden als straatinterviews kunnen gebruiken om informatie te verzamelen. Bijvoorbeeld op het schoolplein.
- Bestaande bijeenkomsten (bijvoorbeeld koffieochtenden) kunnen benut worden voor het vormgeven van een focusgroep.

Het gaat hierbij niet om geheel nieuwe methoden, maar meer om het flexibeler en creatiever toepassen van methoden die al bekend zijn (zie bijv. Robson, 2002, Dedding, Jurrius, Moonen & Rutjes, 2013). Van belang is daarbij dat een student als onderzoeker naar de activiteit kijkt: niet alleen maar een mooie tekening maken, maar nadenken over de vragen die voor het onderzoek beantwoord moeten worden, om vervolgens na te denken welke methoden ter beschikking staan om hiertoe te komen.

[kader]

Box 2. Een andere manier van data verzamelen

Studenten die onderzoek doen naar het bereiken van pedagogische doelen van de buurtsportvereniging zijn in eerste instantie van plan om een enquête af te nemen bij de ouders van de kinderen. De verenigingsmanager merkt op dat dit een problematische methode is: veel van de ouders kunnen niet lezen en schrijven. Na een reflectiegesprek met de begeleidende onderzoeker gaan de studenten aan de slag met participatieve observatie: door aan de activiteiten mee te doen en hierover steeds verslag te leggen verzamelen de studenten op een andere wijze informatie.

[einde kader]

Voor een goede aansluiting bij de pedagogische praktijk zou het volgens ons goed zijn als HBO-docenten en studenten beschikken over een breed palet aan onderzoeksmethoden. Een palet waarvan zij ook kunnen onderbouwen waarom ze voor een bepaalde methode kiezen, maar ook hoe je deze op een valide en betrouwbare manier inzet. De inzet van dergelijke methoden sluit ook aan op de creatieve methodiek zoals gangbaar in de pedagogische praktijk. Daarbij is het van belang dat de validiteitsregels zoals die in het kwalitatieve onderzoek gelden grotere bekendheid krijgen. Want alhoewel de methoden van de pedagoog en onderzoeker vaak vergelijkbaar zijn, is het belangrijk dat de (student)onderzoekers de relaties en verbindingen tussen concepten inzichtelijk maken, en dat ze weten dat het daarbij niet alleen maar gaat om de vraag: ‘hoeveel respondenten moet ik interviewen?’. Alleen dan is het mogelijk ook kwalitatief goed onderzoek uit te voeren. Uiteraard vraagt dit ook van de begeleidende docenten soms om uitbreiding van het methodenarsenaal.

3.3 Jonge medeonderzoekers worden om hun kwaliteiten gewaardeerd

De pedagogiekstudent die onderzoek doet in de praktijk, heeft een aantal sterke kanten. Gebaseerd op onze ervaringen met tientallen onderzoeksprojecten binnen het lectoraat

omschrijven we deze sterke punten bij studenten als volgt: De studenten zijn goed in het verkrijgen van toegang tot de doelgroep. Ze hebben goede gesprekstechnieken en weten in korte tijd een grote hoeveelheid data te verzamelen. Verassend vaak weten studenten vaak goed de vinger op de zere plek te leggen en als ze meedenken over de opzet van het onderzoek kunnen ze andere invalshoeken benoemen.

Het samen met studenten nadenken over het onderzoek werpt vaak invalshoeken op die net iets anders zijn dan vooraf bedacht (Jurrius, 2012). Dat gaat van vragen die gesteld worden, tot manieren om toegang te krijgen, tot thema's die onderzocht moeten worden. Het gezamenlijk ontwikkelen van kennis wordt concreet door al in een vroeg stadium samen met studenten het onderzoek vorm te geven. Dus door hen al een rol te geven in de ontwikkeling van een vragenlijst of te laten meedenken over het benaderen van de respondenten.

Met een groep studenten kan in het onderzoek al snel 'massa' worden gemaakt: studenten kunnen in korte tijd veel gegevens verzamelen en verwerken – waarbij we er natuurlijk voor moeten waken dat studenten alleen als datatypisten worden ingezet. Samen met studenten conclusies trekken levert soms ook verrassende inzichten op, zoals in het voorbeeld in box 3.

[Kader]

Box 3. Een kleine andere wending in het onderzoek

Studenten van de minor Sport & Samenleving doen onderzoek bij sportverenigingen naar veranderingen in lidmaatschappen. Veel van hen benaderen de vereniging waar zij zelf lid van zijn. Een studente benadert de onderzoekers met de vraag of zij het onderzoek mag doen binnen de dansschool waar zij al jaren lid van is. Ze signaleerde dat de vraagstukken van het onderzoek ook daar van toepassing waren. Strikt genomen was de dansschool geen vereniging. De student kreeg echter toestemming en verzamelde zo interessante informatie over de wijze waarop binnen commerciële organisaties vorm wordt gegeven aan het verenigingsgevoel.

[einde kader]

Onderzoekstudenten kennen natuurlijk ook restricties. De kennis van studenten over de verschillende onderzoeksmethodes is vaak nog beperkt; ze hebben soms moeite om belangen en weerstanden in te schatten; studenten leggen nog niet altijd een verbinding tussen de data die zij verzamelen en de conclusies die ze trekken. Bij al deze punten geldt dat het van belang is dat andere betrokkenen zich realiseren dat er een gezamenlijk leerproces gaande is waarbij de studenten de ruimte verdienen om zich op punten te ontwikkelen, maar ook waardering krijgen voor de inzichten en ervaringen die zij meenemen.

3.4 Verhoudingen verbeteren door het onderzoek

Als praktijkonderzoeker opereer je in de praktijk. De student die onderzoek doet, heeft al enige praktijkervaring, die hij of zij kan benutten. Pedagogiekstudenten hebben vaak al de nodige stages gelopen. Zij kunnen zich vaak een goede voorstelling maken van de werkvloer en zijn gewend om direct vragen te stellen als ze iets nodig hebben. Studenten verrassen je vaak met de contacten die ze al hebben gelegd, de afspraken die ze op korte termijn hebben kunnen maken. Voor onderzoek naar jongeren geldt, dat de pedagogiekstudenten over het algemeen jong zijn, en zich nog makkelijk met jongeren kunnen identificeren. Het vinden van respondenten in deze doelgroep is voor hen vaak geen probleem.

[Kader]

Box 4. Moeilijk benaderbare doelgroepen

In opdracht van de stichting “Weet wat je Besteedt” participeerde een drietal studenten in een onderzoek naar de behoeften van jongeren met problematische schulden. Een van de moeilijke zaken bij het doen van onderzoek naar jongeren met financiële problemen is vaak het vinden van respondenten. Een van de studenten was blijven werken bij zijn stageplek, een woonvorm voor probleemjongeren. Zijn cliënten waren door zijn persoonlijke benadering vrijwel meteen bereid om mee te doen met het onderzoek. Afspraken maken was vervolgens dan ook relatief eenvoudig.

[einde kader]

Ondanks de voeling met de praktijk, merken we echter toch dat studenten het lastig vinden om belangen en omgangsvormen goed in te schatten. Professionals krijgen nog vaak het verzoek of ze bij wijze van spreken ‘morgen’ de gegevens aan willen leveren. De lange termijn relaties staan bij studenten veelal niet voorop. Af en toe zijn er opdrachtgevers die zich beklagen: ‘van die student heb ik niets meer gehoord, toen de data eenmaal binnen waren’.

Docenten en onderzoekers die aan de hogeschool verbonden zijn, hebben een taak in het begeleiden van studenten in deze contacten, en ook in het onderhouden van de relaties op de lange termijn. Zij zijn in staat om de verschillende volgtijdelijke onderzoeken van studenten in een onderzoekslijn met elkaar te verbinden.

3.5 Jonge medeonderzoekers verbeteren zich door hun deelname

Studenten die onderzoek doen, doen dat in het kader van hun ontwikkeling: ze leren over het onderwerp, leren van het onderzoek doen, leren van de contacten in de praktijk. De combinatie van kennisontwikkeling en persoonlijke ontwikkeling zoals Dewey (1938¹) die omschreef komt bij het studentonderzoek bij uitstek tot stand. Er zijn verschillende punten

¹ Dewey werkte zijn ideeën uit in vele publicaties. Zie voor toegankelijke inleidingen in zijn gedachtengoed bijvoorbeeld de genoemde bronnen van Biesta (1992), Berding (1999, 2011), Logister (2004) en Jurrius (2012).

waarop studenten zich kunnen ontwikkelen, we noemden er hierboven al enkele. We lichten er hier nog een punt uit.

Soms zijn studenten erg goed in staat om te benoemen wat er nou precies aan de hand is in het veld. Door hetgeen ze waarnemen en opmerken te koppelen aan hun eigen ervaringen, komen ze soms tot analyses en conclusies die voor onderzoekers en praktijk erg waardevol zijn. Daar staat tegenover, dat studenten het niet makkelijk vinden om een koppeling te maken tussen de gegevens die zij hebben verzameld en de conclusies die zij daaruit trekken. Zeker als er vervolgens ook een beroepsproduct moet worden opgeleverd, is de relatie tussen de oorspronkelijke vraag, de gegevens die zijn gevonden en het ontwikkelde product soms niet duidelijk te leggen.

[kader]

Box 5. Koppeling tussen de data en conclusies

We deden in opdracht van een koepelorganisatie voor brede scholen onderzoek naar samenwerking in de wijken. Een student schrijft in de samenvatting haarscherp op, wat er volgens haar aan de hand is in de wijk. Ze signaleert concurrentie tussen de verschillende organisaties en merkt op dat de kinderen daardoor uiteindelijk niet geholpen worden. Wanneer we in de uitgeschreven interviews op zoek gaan naar waar ze deze conclusies op baseert, is hier niets over terug te vinden. Bij navraag blijkt dat de student door lang deel te nemen aan de activiteiten in de wijk, deze conclusie had getrokken. Van de observaties en gesprekken die ze hierover had gevoerd had ze echter geen aantekeningen gemaakt.

[einde kader]

In het onderzoekscurriculum ligt nu vaak nog de nadruk op het onderzoeksvoorstel en de onderbouwing van methoden. Er zou misschien wat meer aandacht mogen komen voor de laatste stap in het onderzoek, waarbij de data worden omgezet in conclusies.

3.6 Het onderzoek leidt tot methodologische groei

Als we deze norm vertalen naar de onderwijs en onderzoekspraktijk van het praktijkgerichte onderzoek, dan kunnen we op basis van de ervaringen uit de afgelopen jaren pleiten voor het praktijkonderzoek als 'leerstrategie'. Praktijkverbetering die tot stand komt doordat verschillende betrokkenen zowel individuele als collectieve groei doormaken.

[Kader]

Box 6: Learning communities

In de zogenaamde 'learning communities' binnen de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening van onze Faculteit Maatschappij & Recht wordt praktijkonderzoek op een bijzondere manier vormgegeven. In deze op Dewey aansluitende onderwijsvorm gaan docenten, praktijkprofessionals en studenten samen aan de slag om leervragen te beantwoorden. Studenten stromen in bij hun afstuderen. Het netwerk blijft echter bestaan,

ook als de studenten hun studie afronden. De community is meer dan een afstudeerproject. Professionals hebben een rol als opdrachtgever maar geven ook workshops over actuele ontwikkelingen. Leerzaam voor studenten, docenten en professionals.

[Eind kader]

Bovenstaand voorbeeld geeft concreet aan van hoe onderzoek kan worden ingezet om samen te leren: niet alleen door studenten, maar ook door praktijkprofessionals en docenten. Onderzoek is dan niet meer alleen een middel om kennis te vergaren over de praktijk – onderzoek wordt een manier om samen de praktijk vorm te geven.

Conclusie

Waar mag het wat ons betreft naar toe? We merken dat de op Dewey geïnspireerde manier van denken langzaam maar ingang vindt binnen de HBO-opleidingen pedagogiek en de daarbij behorende praktijk. Kanttekening is wel dat het voorlopig nodig blijft om uit te leggen, en verschillende betrokkenen mee te nemen in de gezamenlijke vormgeving van het onderzoek. Vanuit kwaliteitsdenken over onderzoek waarin diverse betrokkenen samenwerken om zo samen tot kennisontwikkeling en groei te komen, zien we een aantal kansen voor de ontwikkeling van het curriculum voor de pedagogiekstudent; de visie op HBO-onderzoek en de ontwikkeling van docenten en onderzoekers verbonden aan het HBO.

In de curricula voor de verschillende opleidingen in het HBO is al een lijn opgenomen voor het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden bij studenten. Wat ons betreft een goede zaak, waar in de komende jaren (nog) meer aandacht mag komen voor de uitbreiding van het palet aan onderzoeksmethoden, het verbinden van conclusies aan data en het rekening houden met de verschillende belangen in het onderzoeksveld. Praktijkonderzoek behoort wat ons betreft tot een wezenlijk en integraal onderdeel van de beroepsuitoefening en het curriculum, en is dus niet alleen voorbestemd voor een klein groepje studenten en onderzoekers – los van praktijk en onderwijs.

De praktijk mag door HBO-docenten en onderzoekers vervolgens (nog) beter voorbereid worden op wat zij van het onderzoek mogen verwachten – en wat er van de professionals in de praktijk wordt verwacht. Van een ‘u vraagt – wij draaien’ gaan we naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid van hogescholen en praktijk, met het doel om praktijksituaties te verbeteren op basis van kennis die in praktijkonderzoeken tot stand komt. De pedagogiekstudent van de toekomst krijgt zo een visie op onderzoek mee die integraal deel uitmaakt van hun professionele houding: willen weten en verbeteren.

Referenties

Berding, J. (1999). De participatiepedagogiek van John Dewey. Leiden: DSWO Press.

Berding, J. (2011). John Dewey over opvoeding, onderwijs en burgerschap. Amsterdam: uitgeverij SWP.

Biesta, G. (1992). John Dewey, theorie & praktijk. Delft: EburonDedding, C. Jurrius, K. 2013

Butter, R. en Verhagen, S. (2014). *De padvinder en het oude vrouwtje. Een pleidooi voor transparante en pluriforme kwaliteit van praktijkgericht onderzoek en aanzet tot integraal prestatie management*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.

Dedding, C., Jurrius, K., Moonen, X. en Rutjes, L. (2013). *Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek*. Houten: Lannoo campus.

Dewey, J. (1938). *Logic, the theory of inquiry*. Carbondale/ Edwardsville: Southern Illinois University Press.

Jurrius, K. (2012). *Uit de spagaat, naar een kwaliteitsraamwerk voor participatief jongerenonderzoek*. Amsterdam: Ipskamp Drukkers.

Logister, L. (2004). *Creatieve democratie. John Deweys pragmatisme als grondslag voor een democratische samenleving*. Budel: Damon.

Robson, C. (2002). *Real world research*. Malden: Blackwell Publishing.

Cv's

Kitty Jurrius (1977) was 5,5 jaar verbonden aan het Lectoraat Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling van de Hogeschool Utrecht en is nu associate lector bij het Lectoraat Klantperspectief in Ondersteuning en Zorg van de Hogeschool Windesheim Flevoland. Zij promoveerde op de kwaliteit van participatief jongerenonderzoek. (k.jurrius@windesheimflevoland.nl)

Pim van Heijst (1969) is als senior onderzoeker verbonden aan het Kenniscentrum Sociale Innovatie van de Hogeschool Utrecht. Naast zijn promotieonderzoek naar ontwikkelingsprocessen rondom de begeleiding van jongeren met schulden is hij betrokken bij diverse onderzoeken op het gebied van veranderingsprocessen in organisaties als sportverenigingen en scholen met als doel uitval te voorkomen en participatie te bevorderen. (pim.vanheijst@hu.nl)

Jesse Grueters (1987) is sinds het behalen van zijn opleidingen *pedagogiek* en *maatschappelijk werk en dienstverlening* als docent en leercoach verbonden aan de Faculteit Maatschappij & Recht van Hogeschool Utrecht. Daarnaast volgt hij een masteropleiding tot geestelijk verzorger aan de Universiteit voor Humanistiek. (jesse.grueters@hu.nl)